

Minnesanteckningar från möte med referensgruppen för framtida miljöersättningar

13 december 2010 kl.10-15

FÖRMIDDAGEN

Intervju med Anna och Thomas med inspel från övriga deltagare (Johan Eklund leder passet)

Intervjun utgår från följande frågor:

Vilka mål har ni med mötet? I vilken kontext veckar det här mötet? Vilka andra möten finns det som berör det här mötet? Andra relationer? Ska resultatet kommuniceras? Varför har ni bjudit dem som är här? I vilken egenskap är de här? Hur ofta tänker ni att vi ska ses? Vad har vi åstadkommit när ni anser det här mötet som lyckat?

Bikupa med reflektioner och frågor kring målen med referensgruppen:

Alla deltagare fick fylla i sina tankar utifrån den gulmarkerade meningen:

Miljöersättningsgruppen är en tankesmedja där...

alla vi som är engagerade kan vara med
vi tar tillvara organisationers kunskaper
vi förmedlar idéer
vi väcker och testar idéer
vi hittar kompletteringar och balans i de förslag som finns/tas fram
olika tankar ventileras utifrån olika organisationers erfarenhet
egna behov och ingångar för olika organisationer finns med vid tex. nya behov
vi skapar samsyn
vi tar upp landsbygdens frågor på policyplanet
vi prövar idéer för att förbättra de stöd som finns och får inspiration
olika grupper möts, prövar olika frågor och söker samsyn

och verkar och påverkar genom att...

dela med oss och utgå ifrån våra egna perspektiv och se vidare/längre
olika aktörer på marknaden verkar tillsammans för att göra världen bättre
skapa förståelse och skapa helhetssyn
hitta samsyn och påverka skillnader
påverka flera instanser och föra det vidare in i dessa grupper
att kommunicera – men vad och hur? Vi kan kommunicera genom att erbjuda
forum
utveckla kontaktytorna
adressera våra tankar till nätverket, men också till Jordbruksverket och
Landsbygdsdepartementet

påverka dem som har den reella makten dvs Jordbruksverk,
Landsbygdsdepartementet och övervakningskommittén
ta med sig kunskaper och erfarenheter med sig hem och genom att erbjuda forum
för olika frågor

Utifrån intervjun och den gemensamma diskussionen kom vi fram till att:

- Vi behöver sätta ramarna för gruppen och våra möten. Alla behöver få veta agendan i förväg för mötena – innehåll och frågeställningar.
- Vi behöver också se till att vara uppdaterade på vad som händer inom området, speciellt nu inför kommande period av landsbygdsprogram.
- Vi kan bjuda in departement och andra aktuella aktörer till våra möten. Vi behöver även få med kundperspektivet.
- Alla i gruppen har behov av att få ur sig sina hjärtefrågor genom exempelvis sk speakers corner.
- Vi ska komma ihåg det större helhetsperspektivet och belysa skillnader, inte särintressen och konkurrenssituationer mellan miljöersättningarna.
- Vi vill ha en bra dialog och lyssna och sätta oss in i varandras roller.

Slutsatser:

Gruppen fungerar likt en tankesmedja och ska skapa samsyn samt belysa skillnader och likheter. Kommunikation sker framförallt genom att vi verkar tillbaks till våra egna respektive organisationer. Vi är med i gruppen i första hand som personer med efterfrågad kompetens. Frihet och förtroende är viktigt. Minnesanteckningar från våra möten kommer att vara avpersonifierade.

Vad har hänt sen sist? (Thomas Bertilsson)

KOM förslaget > öppen diskussion, kommer bli ändringar

- Alla har möjlighet att lämna synpunkter fram till 25 januari 2011 via KOMs webbplats: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/consultation/index_en.htm
- Ett grönare CAP – pelare 1 kommer innehålla mer av grönare åtgärder, här kommer finnas med åtgärder som idag finns under pelare 2, t.ex. växtodlingsplaner

Halvtidsöversyn

- Miljöersättningarna är de ersättningar som fungerar lite bättre
- Landskapsperspektivet lyfts upp – grupper av lantbrukare som samarbetar/samverkar, en fråga som återstår är dock hur det här ska fungera?
- Kontrakt brukare-samhället
- Vallstödet ute på hal is

Seminarium om kollektiva nyttigheter, Bryssel 10 december 2010

Europeiska nätverkets arbetsgrupp för kollektiva nyttigheter har arbetat i två år. De har nu kommit med en slutrapport. I denna definieras bl.a. 8 kollektiva nyttigheter:

- biologisk mångfald
- vattenkvalitet och tillgång
- motståndskraft mot översvämningar och bränder
- bördighet
- klimat

- landskap
- livsmedelssäkerhet
- levande landsbygd

Europeiska nätverket kommer att tillsätta en ny arbetsgrupp, som får titta på frågan hur jordbrukarna ska ersättas när de producerar kollektiva nyttigheter. Som regelverket ser ut nu får inte brukaren betalt för att han/hon producerar kollektiva nyttigheter.

Dokumentation från seminariet finns här:

<http://enrd.ec.europa.eu/index.cfm?5D0C00D7-E927-179B-3F79-74061EE7F80B>

Nuvarande landsbygdsprogrammet

- Beslut om en större programändring är planerad till övervakningskommitténs möte 8-9 juni 2011
- Omprioriteringar
- Dålig anslutning: miljöskyddsåtgärden, EKO, Utvald miljö, natur- och kulturskydd i odlingslandskapet (KULT)
- Nya ev tänkbara åtgärder: djurvälstånd, proteingrödor

EFTERMIDDAGEN

Gruppdiskussioner kring miljönytta per krona kopplat till miljöersättningarna (Anna Lööv, Klara Ekengard, Carina Johansson leder passet)

Syftet med eftermiddagen var att diskutera...

- vilka nyttor finns (för olika målgrupper)
- vilka kostnader är rimliga (för olika målgrupper)

Målen var att...

- alla deltagit i diskussionerna och fått med sig värdefull insikt och kunskap att ta med sig hem till den egna organisationen
- vi får en början på den kostnads- och nyttolista vi ska ta fram inom uppdraget

Vi delade upp diskussionen i två block:

Block A	Block B
Perspektiv: den egna gården/bygden (dvs ur bondens/företagarens perspektiv)	Perspektiv: skattebetalaren/samhällsmedborgaren
1. Vad skulle ge miljönytta hemma hos mig?2. Vad vill jag ha i ersättning för att denna miljönytta ska uppstå?3. Vad är jag beredda att göra för den krona som erbjuds idag?4. Vad är det rimligt?	1. Vad tycker jag som skattebetalare att samhället ska betala för att få miljönytta?2. Vilka nyttor ska samhället ersätta?3. Hur mycket är det värt för mig att bevara min närmiljö?4. Vad är det rimligt?

Som hjälp för att starta diskussionerna hade vi tagit fram ett case:

Familjen Hansson brukar en familjeägd gård sedan lång tid tillbaka. Gården omfattar 55 hektar skog, 90 hektar åker (varav 45 hektar vall och 45 hektar spannmål) och 45 ha naturbetesmarker. På gården finns ca 50 mjölkkor med rekrytering. Några av korna är av en utrotningshotad husdjursras. Man föder också upp stutar till slakt. Genom markerna rinner det en å. Det finns många lämningar från tidigare jordbrukare. Inom markerna finns också små åkrar omgivna av stenmurar.

Sammanfattningar av gruppdiskussionerna - Block A

Grupp 1.

- Vad är miljönytta respektive bevarandenyttan för ett konventionellt jordbruk?
- Näringsläckage – lägga igen diken – samhällsnytta – om man inte får lägga igen diken då skulle en rimlig kostnad vara 7500 kr/ha för att hålla öppet ett dike
- Stenrösen – använda pengar till större stensättningar – fornlämningar – samhället borde ersätta för detta och inte brukaren som idag
- Politisk målsättning: självförsörjningsgrad – om detta finns blir det en större motivationsgrad för jordbrukandet och då kommer det också få effekter på frågan om miljönytta

Vi saknar:

- livsmedelsstrategi inkl. mål för självförsörjningsgrad - detta skulle göra folk mer villiga att satsa och få insatser att bli betalda för vad folk faktiskt gör – vad vill samhället ha av oss brukare?, - det skulle även kunna få bort motsättningarna mellan stad och land (folk i städerna är ju långt ifrån jordbrukandet)

Hittade ni någon målkonflikt eller motsättning i nuvarande system?

Det som ska vara kvar ska betalas för

Grupp 2.

Stenrösen - får inte betalt för att stenmuren är kvar, eftersom det är ett lagkrav - däremot får brukaren betalt för skötseln – stigmatiserat av biotopskyddet - hade varit bättre att få betalt för att behålla stenrösen och de stenrösen man inte vill ha kvar skulle man få lov att ta bort för staten

Vad vill vi ha?

Vi vill ha:

- skälig marknadsersättning
- övergångszon mellan åker och skog - då kan växter växa med stor miljönytta t.ex. nypon
- ersättning för långsamt växande raser
- ersättning för *arbetsinsatser och ökade omkostnader* – det kan ju ge marginaleffekt att göra insatser
- pappersarbetet och förarbetet att ansöka om medel borde ingå i arbetsinsatsen
- mindre krångel och större ersättning som motsvarar arbetsinsatsen + incitament (=vinst)
- Dessutom vill vi ha ”riskpremie”, eftersom det finns risk för sanktioner

Kontroll vid fel tillfälle kan kosta jordbrukaren mycket pengar i olyckliga fall (mitt i skörd regnfri dag, sen regn efter)

Får vi kostnadstäckning är vi beredda att göra mer, dvs täckning för den faktiska kostnaden

Grupp 3.

- Grundförutsättning är att företaget finns
- Särskilj inte konkurrenskraft och miljöersättning
- Miljöersättning för att göra extra insatser
- För att få miljöersättningar krävs att brukaren själv står för kostnader

Vi vill ha:

- marknadsersättning till bonden + premie

Politiskt omöjligt att några skulle få en överkompensation - det innebär också att bara de med vissa förutsättningar tycker att det är attraktivt att gå in i miljöersättningarna. Därför behövs bl.a. risktillägg

Landsbygden skulle vara hjälpt om det fanns ett politiskt incitament

Korta sammanfattningar av gruppdiskussionerna - Block B

Grupp 1.

- Intresse av att det finns lantbruk
- De som bor i städerna har en bild av att det ska se ut som förr på landsbygden, beredda att betala för att bilden ska finnas?
- Ett annat sorts liv... - vi vet inte vad som är rimligt
- Svårt att värdera mervärdet, kan nog handla om flera tusenlappar per hektar

Grupp 2.

- Samhället ska betala för allemansrätten och det som är lagstadgad miljönytta
- Bryr sig konsumenterna om ifall det växer igen framför någon annans sommarstuga?
- Det faktum att vi är en neutral stat gör att vi inte värdesätter jordbruk - vi tar för givet att allt är gratis och fritt och att vi har mat

- Samhället ska betala för det som har miljönytta, marknaden får fixa certifieringssystem och sen lägga på och se hur mycket konsumenterna är beredda att betala, dvs man värderar alltså miljönytta, men går inte in i att konsumenten måste värdera vad det är värt - då skulle man också komma åt att slippa värdera miljönyttan...

Samhället går in för miljönyttan, men marknaden går in för resten – då kan bonden få både från staten och från certifieringssystem för mervärdet från marknaden – en slags miljöersättning i flera steg

Grupp 3.

- Måste vara marknadsersättning för det samhället begär
- Värdering och frågor kring fastigheter gäller fler områden än turistnära orter
- Brukaren har kompetensen att förvalta landskapet

- Måste finnas möjligheter för företaget att existera - det är grunden för att denne ska kunna ta på sig miljöersättningar
- Måste titta på grundförutsättningarna - vi har marknadsdrivna landskap i söder men i norr har vi mer jordbruk drivna av miljöersättningar

Modell småkollektivt jordbruk i Österrike - där bejakar man familjdrivna jordbruk och bevarar kultur och natur

Efterfrågar pilotfall/modellanalys på småskalighet enligt Österrike modellen – vilka är de framgångsrika beståndsdelarna och hur skulle det gå att föra över det till Sverige?, - det kanske inte skulle ersättas inom landsbygdsprogrammet dock, utan på annat politiskt sätt...

Vi vill att:

- nyttomiljön ska ersättas först - t.ex. rent vatten före åker som håller på att växa igen
- Hur definierar vi i Sverige matproduktion - som en kollektiv nytta?
- Bioenergi – jordbruket: producera bioenergi men inte mat - då flytta matproduktionen någon annanstans - hur blir det då?
- Det är inte självklart att vi ska ha matproduktion i Sverige, för vad har det med mig att göra?!

Gruppens arbete 2011

3 möten är planerade under 2011: februari, april och september

Hösten 2011 (november) planerar vi också för ett seminarium/workshop för en bredare målgrupp (Jo-dep, verk, MJU, KOM, MEPar, m.m.), ämne?

Nästa möte

17 feb 2011 (alternativt 14 feb 2011)

Preliminär agenda för nästa möte:

- 3 organisationer presenterar sina ståndpunkter/önskemål (ca 30 min) – först till kvarn, anmäl till anna.loov@jordbruksverket.se
- Externt inspel
- Sänd in övriga idéer och inspel i förväg till anna.loov@jordbruksverket.se

Vid anteckningarna

Anna Lööv